

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

R. 1907 staví firma Bratři Goldschmidtovi novou továrnu textilní (tkalcovnu) v Ostroměři. V r. 1912 postavili tkalcovny u Chvaliny Ad. Mautner a Josef Müller. Jejím majitelem je od r. 1929 Adolf Popper. Asi v r. 1890 zal. chemická továrna v Husově třídě u nádraží. Zakladatelem a prvním majitelem byl Em. Scheib, později koupili továrnu Steiner a spol. (tato firma stává dosud), dalšími majiteli jsou bratři Steinerovi, později Vilém Steiner, dnes R. Munk.

Tkalcovnu bratří Goldschmidtových v Havlíčkové ulici koupila v r. 1928 firma Em. Feuerstein & spol., továrna Goldschmidt & spol. přišla v majetek Hermana Reifa, Vídeň.

V r. 1896 zaměstnávaly tyto továrny 46 úředníků a 1797 dělníků a dělnic, v r. 1928 je zaměstnáno v uvedených továrnách 5 ředitelů, 73 úředníci, 1666 dělníků a dělnic. Pro nynější hospodářskou krizi Reifova továrna (= firma Goldschmidt & spol.) byla zrušena a majetek rozprodán, ostatní továrny omezily výrobu.

Zmínky zaslouhuje též výroba macesů v Karlově ul. v létech devadesátých předešlého století. Pekl je Absolon Raubitschek. Sám mouku mlel v obecním mlýně. Macesy dodával do nejlepších rodin v dalekém okolí.

Josef Müller nar. se dne 6. března 1841 na malém dvorci u Kutné Hory, jako nejmladší ze tří dětí. Jeho otec zahy zemřel a zanechal vdovu s malými dětmi ve velmi špatných poměrech, takže tato nemohla svého syna udržovat dlouho na studiích. Vychodil pouze obecnou školu v Malešově a pak dvě reálné třídy v Kutné Hoře.

Otec jeho byl dvakrát ženat a z prvého manželství měl o hodně staršího syna, samostatného obchodníka v H. Ten, vida špatné poměry matčiny, vzal si o dvacet let mladšího bratra k sobě a jako třináctiletého chlapce ho zaměstnal ve svém závodě jako učně. Po skončené praxi stal se u něho obchodvedoucím. Josef M. podporoval svoji starou nemocnou matku a své dvě sestry, které se velmi špatně vdaly. Za tím účelem byl také zproštěn povinné vojenské služby.

Po několika letech zavedl si samostatný obchod komisionářský, hlavně s anglickou přízí a faktorství společně s panem Straußem, otcem nynějšího společníka firmy Em. Feuerstein & spol. Když potom pan Strauß ze společnosti vystoupil, vedl pan Josef Müller obchod sám, zprvu v Karl. ul. v domě nynějšího všeobecného konsumu, později ve vlastním domě v Husově tř. Obchod jeho dobře prosperoval a zkvetal. Z původních asi 20 ručních tkalců zaměstnával zahy asi 150. Zboží takto vyrobené dodával hlavně do Brna, Vídně a Budapešti, kamž bylo v této době dováženo ještě formany.

10. března 1912 oslavoval ve vyzdobeném chrámu své 70leté narozeniny. Členstvo mu věnovalo na památku cenný dar. Pamětní deska na novém hřbitově hlásá: „Svému zasloužilému starostovi p. Jos. Müllerovi za jeho zásluhy při zbudování tohoto hřbitova věnováno od členstva Pohřebního bratrstva.“ Zemřel po operaci 19. srpna 1916.

*

Prameny:

Archiv Archeol. a musej. spolku (registratura hořického panství, zápisky Janderovy, Chrovy, Pokorného, Šafraňkovy), Archiv český, archiv israel. obce nábož., městská kronika, zprávy rabína prof. dra G. Sicha v Praze, zprávy kronikáře J. Řeháka, životopis Jos. Müllera od Madelaine Mautnerové.

*

¹⁾ Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt von Johann Gottfried Sommer, III. Band, Bidschower Kreis. Prag 1835. Kniha je v Archeol. museu pod inv. čís. 1538.

²⁾ Výpisy z nařízení. (Opis uložen v Archeol. museu pod inv. č. 10.742.) Stran Židů, jak se mají řídit, aby remeslníkům nedělali překážky. Jakož tak v mé městě H. mezi nižepoloženými remeslníky, lidmi obchod vedoucími a obcí židovskou rozličné nevole vzrostly a takové mně od nich obou stran k přednesení přišlo, čehož jsem pro výstrahu budoucí takových roztržitostí, různic, nepříležitosti toto nařízení na papír uvést dala, obzvláště:

Za prvé: Co se kožešnického remesla dotýče, tu, když by oni kontrakt koupě koží měli, aby Židé týmž kožešníkům v tom žádné překážky nečinili, v čemž, jestliže by stížení byli a na ně prokázáno býti mohlo, mají ti Židé pokutě do mého důchodu beze vši výmluvy upadnouti.

Za druhé: V příčině remesla ševcovského nemají Židé pod

žádným způsobem od ševců díla do krámů přijímat a vyvěšovati pod propadením podobným způsobem do mého důchodu.

Za třetí: V příčině remesla tkalcovského nařízení své činim, aby Židé o trzích týhodních domácím zdejším tkalcům přízí nevykupovali, leda by ta věc byla, že by lidé takovou přízí do domů jejich přinesli, takovou svobodně kupouti mohou.

Za čtvrté: Mydlářům pak nemají Židé žádnou překážku ke škodě v remesle jejich činiti skrze mydla aneb svíčky odjinud do svých krámů sem prakticírovati...

Za páté: (Týká se železníků.)

Za šesté: Co se pak kramářů týče, že Židé jim k veliké škodě skrze krámské zboží dům od domu hausirovaní jsou, takto zapovídám, aby Židé anebo Židovky zde v městě H. nic více (leda by to bylo, že by soused anebo přespolní osoba jemu aneb jí se zbožím přišli, zkázání učinil, a to by se provésti mohlo, že tomu tak jest) nehausirovali. A jestli by se přece co takového stalo, v tom by stížení byli, buď on nebo ona, takové zboží propadne a pryč vzít se má, též na to vězení trestán býti má.

Za sedmě: Poněvadž také mezi řezníky a Židy již v jmenovaném městě H. skrze drobného dobytka bití nedorozumění vzrostlo, a společně řezníci při mně v té příčině, že skrze to do největší škody a chudoby přicházejí, žalobně pohledovali; i aby tomu straně obojí v témž nedorozumění a nevoli pomozeno býti mohlo, jsem při sobě povážila toto nařízení (předpisuje se počet poraženého dobytka a dále): Židé nemají bez přítomnosti 2 z cechu řeznického k tomu deputirovaných mistrů k spatření ani jednoho kusu košírovati dátí. Takový pak košr má ve dne a ne v noci, jak předešle prakticírovali a potutelně činili, skrze žádného jiného Žida, toliko samého jejich cantora židovského, kterému to patří, se státi. Jestliže by který Žid v to vydati se opovážil a maso do domu semotam roznášel a lidem (kromě domů židovských) prodával, v tom postižený byl, má se mu takové maso pryč vzít a do špitálu chudým lidem dátí. Zvenčí pak z města H. přísně se zapovídá, žádného velkého aneb malého dobytka ve všech a obzvláště na cizím panství na žádný způsob košírovati a potom maso sem prakticírovati, v tom, který by zastízen byl, a přes tu zápočet co učinil, nerci-li to maso pryč vzít, ale podobně do důchodu mého pokutě propadnouti má.

Pročež činím při mé městě hořickém představenému hejtmanu, purkmistru a radě města H. tímto nařízením, aby oni nad témito oznámenými punkty dobrý pozor a ruku ochrannou drželi, k tomu pro lepší toto potvrzení jsem toto mé nařízení vlastní rukou potvrzením a mým hraběcím secritem přitisknutím ujistila, jenž se stalo v H. 30. března 1681.

Hraběnka Strozzi.

³⁾ Na domě čp. 505 v Karlově ulici je zachováno i staré číslování — X.

⁴⁾ Zámek, pivovar, vinopalna, 21 stodola, 16 masných krámů, israel. škola, ostatní byly obytné domy.

⁵⁾ Janderovy „Poznámky“, str. 2803.

⁶⁾ 12. března 1869 je schůze k zařízení nového německého Lesevereinu „Fortschritt“, který zakládají někteří zdejší Židé společně s dělníky z jejich továren.

⁷⁾ Na př. 31. prosince 1908 zemřela Alžběta Myšková, roz. Picková, která dne 22. října 1891 z křesť. víry opět se vrátila k věře israel.

⁸⁾ K uctění jeho zásluh o obec hořela v kostele 30 dní olejová lampa.

⁹⁾ Pozemek u hřbitova, určený pro rozšíření starého hřbitova, ale dosud nepoužitý, prodán za 550 zl.

¹⁰⁾ O židovské škole mluví se již v r. 1728. Je to škola, kde vyučováno bylo hebrejské a náboženství.

¹¹⁾ Vдовě s dětmi byla obcí zaručena měsíční podpora po dobu výchovy dětí. Viz Chevru!

¹²⁾ Stavitel Šťastný předkládá v r. 1900 3 rozpočty, ale žádný neprijat. V r. 1901 následuje 4. a zní v přehledu: Práce zednické, tesařské, pokryvačské a klempířské K 4644:56, pátý rozpočet na K 5443:35 (synagoga 4387:55, dům 1055:80). Mezitím již od r. 1900 konány v H. i mimo H. sbírky na úpravu chrámu. První sbírka vynesla K 2019:60, z toho 300 K Kar. Hirsch, Vídeň, po 200 K dali Jos. Sobotka, Praha, Eman. Feuerstein, zde, Gustav Mautner (kde?), Vilém Hirsch, zde, Vilém a Quido Goldschmidtovi, zde, 100 K Ferd. Goldschmidt, Vídeň. Šestý rozpočet je v r. 1902 a zní na K 7833:51.

¹³⁾ Při slavnosti dávána skladba od Mendelssohna. Zpívali ji M. Felčárová a K. Feldmann.

¹⁴⁾ Na jiné listině (nadaci) podepsán je za obec Hartmann Hirsch.

¹⁵⁾ U některých čísel chybí dodatek, zdali v Hořicích neb v okrese. Ze spisu to mnohdy není jasné, ale přes to čísla uvádí, poněvadž pro nepatrný počet Židů na venkově není nikterak rušen celkový obrázek.

¹⁶⁾ Sommer (viz vpředu) píše: V r. 1826 byla panská vino-palna pronajata doživotně vдовě Marii Pokorné.

¹⁷⁾ Nynější Sladkovského ulici, vchod z Karlovy ulice.

¹⁸⁾ Nynější Maixnerově.